

Column

‘Het Kremlin weet duivels goed dat er geen rem staat op de Europese honger naar Russische energie’

Dr. Jonathan Holslag is politicoloog en China-kenner. Hij is onder meer docent Internationale Politiek aan de Vrije Universiteit Brussel.

President Joe Biden houdt zijn verkiezingsbelofte en voert de druk op Rusland op. Er komen nieuwe sancties als gevolg van de arrestatie van de oppositieleider Alexey Navalny en een cyberaanval tegen een energiebeleid. Mijnheer Biden klomk ook stellig in zijn voornemen om de aanhechting van de Krim nooit te zullen erkennen. Het maakt echter allemaal niet veel indruk op Moskou. De Amerikaanse sancties berokkenen niet al te veel schade. Zolang Rusland economisch kan profiteren van Europa en Azië, heeft het Amerika ook niet eens nodig.

Sancties maken op Rusland weinig indruk. Maatregelen na 2014, zoals reisbeperkingen en het beperken van de Russische toegang tot het betalingssysteem SWIFT werden ofwel omzeild, ofwel raakten het regime amper. De voorbije maanden probeerde Washington opnieuw druk te zetten door Zwitserse en Britse verzekeraars hun steun aan de Nord Stream 2 te doen herzien. Maar dat stopte de bouw van de aardgaspijpleiding voorlopig geenszins. Die gas- en olie-uitvoer naar Europa blijft de belangrijkste verklaring voor Ruslands hardnekkigheid.

Het Kremlin weet duivels goed dat er geen rem staat op de Europese honger naar Russische energie. Het meest schrijnende voorbeeld in dat opzicht blijft de Koninklijke Nederlandse Shell. Amper een jaar nadat vlucht MH17 uit de lucht werd geknald, stond Shell-topman Ben van Beurden opnieuw glimlachend handjes te schudden met Gazprom-vertegenwoordigers. Het komende decennium zal de Europese vraag naar Russisch gas minstens stabiel blijven, maar zullen de prijzen wellicht stijgen. Ook in het Oosten is de afzet gegarandeerd. Nieuwe pijpleidingen naar China kunnen Rusland jaarlijks tot 13 miljard dollar opleveren.

De Russische economie mag vandaag dan wel kleiner dan die van Italië zijn, zolang de EU niet uitgroeit tot een geopolitieke speler, blijft Rusland na China de belangrijkste mogendheid in Eurazië. Die positie dankt het aan zijn energie, zijn enorme grondgebied en flinke militaire slagkracht. Deze laatste beperkt zich overigens niet tot kernwapens, ook op conventioneel vlak staat Rusland sterk. Geen enkel Europees land komt bijvoorbeeld ook maar in de buurt van de Russische offensieve raketten capaciteit.

Zelfs met een defensiebudget dat vier keer kleiner is dan dat van de Europese landen samen slaagt Rusland erin om bijna evenveel troepen in buitenlandse operaties te houden: met meer gevechtsvliegtuigen, helikopters, tanks, enzovoort. Rusland beveiligd daarmee zijn eigen achtertuin en bespeelt de zwakke plekken van Europa. Rusland zit geopolitiek gebeiteld, toch minstens nog voor een tijd.

De Russen kijken weliswaar met wantrouwen naar China. Zolang dat land echter energie blijft afnemen en het prestige van het Kremlin helpt verstevigen, biedt het Russische kernwapenarsenaal de ultieme verzekering tegen Chinees overwicht op lange termijn. Ook als kleine economie met een krimpende bevolking kan het Kremlin dus best nog wel even doorgaan met het uitspelen van het opkomende Oosten tegen het rijke, verdeelde Europa. Daardoor hebben de Russen voorlopig weinig te verliezen bij Amerikaanse sancties en weinig te winnen bij een eventuele Amerikaanse toenadering. Ook een tanende macht kan zich dus best nog roeren.